

ENFLASYONDA YOLUMUZ UZUN, ÇETREFİLLİ

Ocak/2021 enflasyonu yüzde 1.40 piyasa beklentisinin üzerinde yüzde 1.68 oranında gerçekleşirken yıllık enflasyon TÜFE'de yüzde 14.97 ye yükseldi. Çekirdek enflasyon yüzde 15.50 ile manşet enflasyonu geçti. Çekirdek enflasyonun mevsimsellikten arındırılmış verilerine göre son altı aydaki trendi yüzde 20 eğiliminde. Bu olgu enflasyondaki yükselme eğiliminin devam ettiğini gösteriyor. Bir başka olumsuzluk ise üretici enflasyonunda. Aylık artış ÜFE'de yüzde 2.66 ile yıllık artışı yüzde 26.16 ya getirdi. ÜFE-TÜFE arasındaki bu fark döviz kurunun Kasım ayından bu yana yaklaşık yüzde 19'lar civarında geri gelmesine rağmen yaşandı. Ülkemizdeki beklenti ve fiyatlama davranışlarındaki problemlerin ne denli yoğun olduğu açıkça görülüyor. Yıllık geliri 500 milyar doların üstünde olan ülkeler içinde enflasyonu en yüksek olan ülkeyiz. Bu durum arada bir değişse de uzun süredir aynı kalıyor. Nedeni ise gerek para politikalarında gerekse ekonomi programlarında sabırsız, aceleci davranışlarımız. Politikacılar oy kaybı endişeleri ile uzun süreli enflasyon mücadelelerine katlanamıyorlar. İş alemi de bundan farklı değil. 2020 yılında 200 liralık banknot payının arttığını, diğer banknot paylarının azaldığını görüyoruz. 200 ve 100 liralık banknotların toplam payı yüzde 51.6 ile diğer banknot paylarının toplamını geçti. Bilindiği üzere TCMB enflasyon hedefindeki başarısızlık nedeniyle hükümete bir açık mektup gönderiyor. 2020 yılında enflasyon hedefinin tutturulamaması nedeni ile gönderilen son mektupta şu ifadeler yer aldı. "Enflasyondaki yükselişte hem talep hem de maliyet yönlü unsurlar etkili olmuştur. Parasal büyüklükler ve kredilerdeki yüksek hacimli genişlemeyle hızlı toparlanma hem talep yönlü enflasyon artışına neden olmuş hem de cari işlemler dengesinde belirgin bir bozulmaya yol açmıştır. Sermaye çıkışları ve dış finansman ihtiyacındaki artışlarla birlikte rezervler gerilemiştir. Yukarı yönlü riskler belirgin bir şekilde önemini korumaktadır. Bu nedenle sıkı para politikası duruşunun devam ettirilmesi zorunluluk arz etmektedir." Bu özet yaşadığımız problemlerin son yıllardaki izlenen yanlış problemlerden kaynaklandığının adeta bir itirafı. Benzer saptamaları Ocak ayında açıklanan "Enflasyon Raporu"nda da görüyoruz. TCMB'nin Ekim kararı bazı ekonomistlerinde belirttiği gibi gayet sert bir dille ve grafiklerle eleştiriliyor. (5 yıllık CDS primleri ve yıllık enflasyon telafisi grafikleri) İlginç olan o karara imza atanlarla bu günkü sıkı para politikası uygulamasını onaylayan kişilerin Sn. Başkan Naci Ağbal dışında aynı kişiler olması. Döviz kurunu tutmak için Merkez Bankası net rezervlerini eksiye düşürecek kadar 140 milyar dolar civarında rezerv satışının enflasyon üzerinde yarattığı olumsuz etkilerden bahsedilmemesi akademisyenlerin de vurguladığı gibi önemli bir eksiklik olmuştur.

Enflasyon oranının belirlenmesi konusunda alternatif olarak çalışan akademisyenlerden oluşan bir araştırma grubu ENAG var. Bu grubun Ocak/2021 için bulduğu TÜFE oranı yüzde 2.99. Neredeyse TÜİK'in belirlediği oranın 2 katı. Tüketicilerin çeşitli anketlere verdikleri cevaplardan hissettikleri oran da bu oran civarında. Ölçmeyi doğru yapamazsak alınan önlemlerde yetersiz kalacaktır. Rasyonel beklenti ve fiyatlama davranışlarının neden bir türlü düzeltilemediğini anlamak kolaylaşıyor. Yıllık enflasyon oranı yüzde 14.97'nin yaklaşık 5 puanı gıdadan, 3.5 puanı ulaştırmadan geliyor. TÜİK hesaplama yaptığı enflasyon sepetini güncelledi. Kovid nedeniyle değişen tüketim kalıplarına göre gıdanın ağırlığı yükseldi. (Yaklaşık yüzde 26'ya geldi) Bu güncellemede EUROSTAT kılavuzu esas alındı. Gıdanın gerek sepetteki ağırlığının artmış olması gerekse uluslararası gıda fiyatlarındaki yüksek artış eğilimi enflasyondaki yolun uzun ve çetrefilli olduğunu gösteriyor. Son yıllardaki temel gıda maddelerinin önemli bir kısmını ithal yoluyla sağladığımızı gözden uzak tutmamamız gerekiyor. Gıda fiyatlarındaki istikrarı sadece para politikalarıyla sağlamak mümkün değil. Bu sektörde depolama, fire, ulaşım, hal yasası, soğuk hava deposu ve dağıtım zinciri sorunlarını çözmeden bir yere varılamaz. Son olarak IMF'nin son konsültasyonunda vurguladığı üzere geçmişte birkaç defa yaptığımız gibi erken bir parasal genişlemeye gitmekten kaçınmalı, sabırlı olmalı ve 300'ün altına inen risk primimizi daha da aşağı çekmeliyiz. Bu durumda faizler kendiliğinden yönünü aşağı çevirecek ve ödeyeceğimiz fatura da düşmüş olacaktır. TCMB yanında BDDK'nın da güçlendirilmesine önem vermek para-maliye politikaları (bütçe

ve faiz dışı denge) eşgüdüümü için zorunlu görünüyor. Ancak bu takdirde sürdürülebilir kesintisiz büyüme ve başarılı dezenflasyon süreçlerine ulaşmak mümkün.